

Sygn. akt **III AUa 799/20**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Roman Walewski

Protokolant: Krystyna Kałużna

po rozpoznaniu w dniu 18 maja 2022 r. w P. na posiedzeniu niejawnym

sprawy **K. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o emeryturę

na skutek apelacji K. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 3 marca 2020 r. sygn. akt III U 1196/19

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i poprzedzającą go decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu K. P. prawo do emerytury od dnia 9 sierpnia 2017r.;
2. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, że zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II w P. na rzecz odwołującego K. P. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
3. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. na rzecz odwołującego K. P. kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sędzia Roman Walewski

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 05.09.2017r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P., odmówił K. P. prawa do emerytury w obniżonym wieku, ponieważ na dzień 01.01.1999r. nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze.

Organ rentowy nie uznał za pracę w szczególnych warunkach zatrudnienia od 01.09.1975r. do 30.05.1977r., gdyż w tym czasie odwołujący był zatrudniony jako uczeń oraz pracy: od 22.06.1977r. do 28.08.1984r., od 23.10.1985r. do 10.09.1989r. i od 01.09.1990 r. do 31.10.1998r., gdyż w świadectwie pracy pracodawca nie podał, że odwołujący wykonywał pracę w warunkach szczególnych oraz odwołujący nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Od powyższej decyzji K. P. odwołał się. Wniósł o zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) od 22.06.1977r. do 28.08.1984r., od 23.10.1985r. do 31.08.1992r., od 23.09.1992r. do 11.10.1992r., od 27.10.1992r. do 16.06.1994r., od 18.06.1994r. do 19.07.1995r. i od

22.07.1995r. do 31.10.1998r. na stanowiskach związanych z pracą na wysokości, w tym także prac podejmowanych na budowach eksportowych za granicą, tj. w byłych ZSRR i NRD.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i zasądzenie od odwołującego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, podtrzymując argumentację zaprezentowaną w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Koninie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 20.03.2018r. wydanym w sprawie III U 902/17, zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał K. P. prawo do emerytury, począwszy od dnia 09.08.2017r. (pkt I) oraz nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie istnienia okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie (pkt II).

Od powyższego wyroku apelację wniósł organ rentowy. Domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 01.08.2019r. wydanym w sprawie III AUa 573/18, uchylił zaskarżony wyrok w całości i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Koninie do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. po ponownym rozpoznaniu sprawy wyrokiem z dnia 3 marca 2020r. (sygn. akt III U 1198/19) oddalił odwołanie oraz zasądził od odwołującego na rzecz pozwanego kwotę 180 zł - tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Podstawą rozstrzygnięcia wyroku sądu I instancji były następujące ustalenia i rozważania.

K. P. (ur. (...)) w dniu 21.07.2017r. złożył do organu rentowego wnioski o emeryturę, oświadczając, że nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Do wniosku dołączył oświadczenie w sprawie braku świadectwa pracy w warunkach szczególnych, zeznania świadków o wykonywaniu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców oraz świadectwo pracy z dnia 30.03.2001r. wystawione przez Przedsiębiorstwo (...) S.A. w upadłości w K..

Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję, w której uznał, że odwołujący legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym w łącznym wymiarze 25 lat. Ponadto organ rentowy stwierdził, że na dzień 01.01.1999r. odwołujący nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze.

Organ rentowy nie uznał za pracę w szczególnych warunkach zatrudnienia od 01.09.1975r. do 30.05.1977r., gdyż w tym czasie odwołujący był zatrudniony jako uczeń oraz pracy: od 22.06.1977r. do 28.08.1984r., od 23.10.1985r. do 10.09.89r. i od 01.09.1990 r. do 31.10.1998r., gdyż w świadectwie pracy pracodawca nie podał, że odwołujący wykonywał pracę w warunkach szczególnych oraz odwołujący nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy ustalił, że K. P. w okresie od 09.08.1973r. do 31.08.1975r. pracował w gospodarstwie rolnym rodziców C. i R. małż. P., położonym na terenie obecnego obrębu P. m. K. o pow. 0,6860 ha.

W okresie od 01.09.1975r. do 31.10.1998r. odwołujący pracował w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w K., w tym w okresie od 01.09.1975r. do 30.05.1977r. był zatrudniony w charakterze ucznia - w ramach praktycznej nauki zawodu.

Natomiast od dnia 22.06.1977r. odwołujący został zatrudniony na stanowisku cieśli i na tym stanowisku pracował do 26.06.1978r. Następnie, w okresie od 27.06.1978r. do 10.11.1980r., odbywał zasadniczą służbę wojskową.

Po zakończeniu służby kontynuował zatrudnienie w przedsiębiorstwie (...). W okresie od 11.12.1980r. do 30.09.1982r. pracował na stanowisku cieśli, a w okresie od 01.10.1982r. do 28.08.1984r. na stanowisku cieśli/spawacza. Następnie w okresie od 29.08.1984r. do 12.10.1985r. odwołujący pracował jako cieśla na budowie eksportowej w ZSRR. Dalej,

od dnia 23.10.1985r. do dnia 10.09.1989r. ,pracował na stanowisku cieśli, a od dnia 11.09.1989r. do dnia 21.09.1990r. pracował na stanowisku montażysty (montera) na wysokości, którą to pracę wykonywał na budowie eksportowej w NRD.

W okresie od 24.09.1990r. do 31.03.1991r. K. P. pracował natomiast na stanowisku cieśli, a od 01.04.1992r. do 31.12.1996r. na stanowisku spawacza. Dalej w okresie od 01.01.1997r. do 16.11.1997r. odwołujący był zatrudniony na stanowisku cieśli, a w okresie od 17.11.1997r. do 08.01.1998r. na stanowisku cieśli-spawacza, natomiast w okresie od 09.01.1998r. do 31.10.1998r. ponownie pracował jako cieśla.

Przedsiębiorstwo (...) S.A.

w K. zajmowało się budowami i remontami hal oraz budową elektrowni.

Będąc zatrudniony w (...) odwołujący pracował m.in. na budowie B. w 1982r. przez okres około pół roku. Jego praca polegała wówczas na stawianiu i demontowaniu rusztowań.

Pracował również przy budowie elektrociepłowni w Ł. w 1988r.

Odwołujący pracował także na budowie eksportowej w byłej NRD w latach 1989 – 1990 i zajmował się wówczas montażem i demontażem rusztowań stalowych.

Pracował również w O. przy budowie trafostacji.

Ponadto pracował w C. w K. w 1993r. przy budowie bloków. Montował wówczas rusztowania i wykonywał stropy.

Na wszystkich budowach odwołujący wykonywał prace cieśli i spawacza. Do jego obowiązków należało wykonywanie rusztowań, szalowanie ścian i stropów. Wykonując swoje obowiązki odwołujący nie pracował wyłącznie na wysokości. Część prac – jak np. zbijanie blatów, stawianie rusztowań, składanie określonych modułów – była wykonywana na poziomie o. Zazwyczaj obiekty były budowane od podstaw, zatem część prac należało wykonać na poziomie o.

Tak zorganizowana była praca na wszystkich budowach. Odwołujący nie pracował jako pomocnik spawacza ale jako spawacz. Spawał kotwy i śruby oraz inny materiał, który następnie był wciągany do góry na konstrukcje. Prace spawacza były wykonywane na poziomie o. Trudno jest określić , ile dokładnie czasu zajmowała odwołującemu praca na poziomie o - mogło to być około 2 godzin dziennie, ale zdarzało się również, że wnioskodawca przez cały dzień pracował na poziomie o.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego, sąd I instancji wydał powyższy wyrok.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał art. 184 ust. 1 i 2 oraz art. 27 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U.2022.504.) a nadto § 2 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U.1983.8.43 ze zm.).

Zdaniem tego sądu decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego, z punktu widzenia uprawnień emerytalnych, ma możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji załącznika do ww. rozporządzenia Rady Ministrów. Pracami w szczególnych warunkach nie są bowiem wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w tymże rozporządzeniu. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 01.06.2010r. II UK 21/10).

W załączniku do powołanego rozporządzenia znajduje się wykaz A, który określa prace w szczególnych warunkach uprawniające do uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury w poszczególnych gałęziach przemysłu.

Okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdzone są w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach przez zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji. Świadectwo wystawiane jest według wzoru, stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 2 ust. 2 rozporządzenia, bądź też w świadectwie pracy.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie, jak podkreślił Sąd Okręgowy, było uprawnienie odwołującego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na warunki pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze. Organ rentowy nie uznał, aby odwołujący do dnia 01.01.1999r. wykonywał tego rodzaju pracę w wymiarze 15 lat, bowiem okresu pracy w Przedsiębiorstwie (...) SA, nie uznano do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub charakterze ,przy czym powodem tego stanu rzeczy była okoliczność, że zakład pracy nie wystawił odwołującemu świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze .

Jak argumentował Sąd Okręgowy, w postępowaniu sądowym, toczącym się z odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego, dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo skarżącego do świadczenia i to zarówno wtedy, gdy pracodawca wystawił świadectwo pracy, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionuje jego treść, jak i wówczas, gdy dokument taki nie może być sporządzony. Wobec braku stosownego dokumentu przez sądem możliwe jest wykazywanie charakteru pracy wszelkimi dowodami przewidzianymi w przepisach kodeksu postępowania cywilnego.

W ocenie Sądu Okręgowego z zebranego materiału dowodowego nie wynikało, aby ubezpieczony w spornych okresach wykonywał pracę w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy.

Z zeznań świadków wynikało, że odwołujący będąc zatrudnionym w Przedsiębiorstwie (...) SA wykonywał jednocześnie pracę cieśli oraz spawacza i swoje obowiązki wykonywał zarówno na wysokości, jak i na poziomie o, co oznacza, że nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach.

W załączniku do rozporządzenia z dnia 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w wykazie A dziale V pod pozycją 5 wymienione zostały „prace przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości” jako prace w szczególnych warunkach.

Jednak z zebranego materiału dowodowego wynikało, że odwołujący co prawda wykonywał prace przy montażu konstrukcji metalowych, ale prace te nie były wyłącznie wykonywane na wysokości. Świadczenie wskazywali, że prace na poziomie o zajmowały odwołującemu około 2 godzin dziennie, a zdarzało się również, że odwołujący cały dzień pracował na poziomie o. Zdaniem sądu I instancji niewiarygodne były zeznania ubezpieczonego, że praca na poziomie o była pracą marginalną.

Ponadto w załączniku tym, w wykazie A dziale XIV ,pod pozycją 12 wymienione zostały „prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym i atomowodorowym” jako prace w szczególnych warunkach. Z zebranego materiału dowodowego wynikało, że odwołujący pracował jako spawacz, ale pracy tej nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Świadczenie zeznali bowiem, że odwołujący pracując na poszczególnych budowach, wykonywał zarówno obowiązki spawacza jak i cieśli i zajmował się zarówno spawaniem, jak i montowaniem poszczególnych konstrukcji.

Należy wskazać, że możliwe jest łączenie w przebiegu dniówki prac o różnym charakterze polegające na wykonywaniu nie jednego, lecz kilku rodzajów prac w szczególnych warunkach, wymienionych w wykazie. W takim wypadku, do czasu pracy w warunkach szczególnych zlicza się czas równoległe wykonywanych czynności tylko wtedy, gdy różne prace wszystkie łącznie lub każda z osobna odpowiadają pracom w szczególnych warunkach i wszystkie razem wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15.09.2015r., III AUa 1461/14, LEX nr 1916653).

Zdaniem Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie prace polegające na montowaniu konstrukcji odwołujący wykonywał zarówno na wysokości, jak i na poziomie o, a zatem jego praca jako monter nie była pracą w szczególnych warunkach,

wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a co za tym idzie - nie można uznać pracy odwołującego na stanowisku cieśli i spawacza za pracę w szczególnych warunkach.

Z ustaleń faktycznych wynikało, że w całym spornym okresie ,podczas prac na poszczególnych budowach ,odwołujący wykonywał taką samą pracę. A skoro tak, to sporny okres nie może zostać zaliczony przez sąd jako praca wykonywana w warunkach szczególnych. Sąd ten zauważył, że również pracodawca nie zakwalifikował pracy odwołującego jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych. Pracodawca nie wystawił bowiem odwołującemu świadectwa pracy w szczególnych warunkach, a w świadectwie pracy nie zaznaczył, aby odwołujący wykonywał pracę w warunkach szczególnych.

Jak argumentował Sąd Okręgowy, zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Wnioskodawca nie przedłożył jednak żadnych dowodów, które by świadczyły, że w spornym okresie wykonywał pracę w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu.

Sąd Okręgowy uznał zatem, że odwołujący nie posiada wymaganego 15-letniego okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach i tym samym - nie spełnił wszystkich wymaganych przesłanek do uzyskania prawa do emerytury w obniżonym wieku.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy ,w oparciu o przepis art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie K. P. (pkt 1 wyroku).

O kosztach zastępstwa procesowego sąd ten orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia z dnia 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U.2018.265) (pkt 2 wyroku).

Wyrok ten, w całości, apelacją zaskarżył K. P. zarzucając temu wyrokowi, jak to się wydaje z treści apelacji, błędne ustalenia faktyczne, że praca odwołującego była w dużej części wykonywana na poziomie o, przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów oraz naruszenie prawa materialnego tj. art.184 usat.1 pkt 1 ustawy emerytalnej poprzez uznanie, że nie wykazał on wymaganego okresu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Według skarżącego ustalenie Sądu Okręgowego, jakoby skarżący pracował na poziomie o ok. 2 godzin codziennie, nie wynika absolutnie z żadnego wiarygodnego dowodu, które na tę okoliczność wymienia sąd. Świadek M. D. (1) podał - na pytanie Sądu, czy stale i w pełnym wymiarze skarżący pracował na wysokości – że wykonywał te prace stale.

Według skarżącego sąd ponownie rozpoznający sprawę był tendencyjny, szczególnie prowadząc dowód z zeznań świadków. Jego zdaniem nie mieli oni swobody wypowiedzi, ponieważ sąd dążył do uzyskania takich informacji, które byłyby zgodne z linią zaprezentowaną w orzeczeniu Sądu Apelacyjnego. Zdaniem apelującego świadkowie byli zbijani z tropu i zeznawali tak , aby jak najszybciej dano im spokój.

Jako przykład wskazał zeznanie świadka M. D. twierdząc, że świadek ten - posiadając, w przeciwieństwie do sądu, ogromne doświadczenie w tym zawodzie - wie, że na całość prac na wysokościach składają się niekiedy elementy wykonywane na poziomie o, co jest oczywiste i zapewne dlatego odpowiedział, że prace na wysokościach skarżący wykonywał stale. W żadnym momencie nie podał, że skarżący pracował codziennie po 2 godziny na poziomie o. Wskazał jedynie, że „materiał który był wciągany, spawany również na poziomie o (co wskazuje, że częściowo w przygotowaniu tak, ale większość prac spawalniczych była wykonywana na wysokościach) i wnioskodawca też przycinał ten materiał. Mogło to trwać godzinę albo dwie, nie jestem w stanie tego powiedzieć". Nie wiadomo dlaczego Sąd wywodzi z tej wypowiedzi, jakoby skarżący codziennie pracował po 2 godziny na poziomie o.

Wskazując na te zarzuty odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie odwołującemu prawa do emerytury, począwszy od ukończenia 60-tego roku życia, tj. od 09.08.2017r. oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów postępowania według norm przepisanych.

Ponadto skarżący wniósł o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji i o zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego przed sądem II instancji według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się zasadna.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny jednakże dokonał błędnej subsumpcji prawnej prawidłowo ustalonego stanu faktycznego.

Istota sporu w analizowanej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy organ rentowy prawidłowo odmówił K. P. prawa do emerytury w obniżonym wieku, ponieważ na dzień 01.01.1999r. nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze.

Zgodnie z treścią art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.Dz.U.2022.504.), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego m.in. w art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli :

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Powyższy przepis w ustępie 2 stwierdza, że emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w powołanym art, 27 ustawy, wynosi w przypadku mężczyzn 25 lat i jak wynika z treści powołanych przepisów, ubezpieczony powinien legitymować się posiadaniem wymaganego okresu do dnia wejścia w życie ustawy tj. do dnia 1 stycznia 1999 r..

Natomiast okresy pracy w szczególnych warunkach, wiek emerytalny, rodzaje prac w szczególnych warunkach lub stanowisk, na których praca ta jest wykonywana ustala się nadal w oparciu o przepisy dotychczasowe, tj. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U, z 1983r., Nr 8, poz. 43 ze zm.).

W myśl przepisu § 2 ust. 1 tego rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w tymże rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy wskazane powyżej stwierdzane są w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach przez zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, Świadectwo wystawiane jest według wzoru, stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 ww. rozporządzenia, bądź też w świadectwie pracy.

W myśl przepisu § 4 powołanego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy szczególnych warunkach.

W załączniku do powołanego rozporządzenia znajduje się wykaz A, który określa prace w szczególnych warunkach uprawniające do uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury w poszczególnych gałęziach przemysłu.

W postępowaniu sądowym, toczącym się z odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego, dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo skarżącego do świadczenia i to zarówno wtedy, gdy pracodawca wystawił świadectwo pracy, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionuje jego treść, jak i wówczas, gdy dokument taki nie może być sporządzony. Wobec braku stosownego dokumentu przed sądem możliwe jest wykazywanie charakteru pracy wszelkimi dowodami przewidzianymi w przepisach kodeksu postępowania cywilnego.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył pracy odwołującego w (...) w okresach: od 22.06.1977r. do 28.08.1984r. (odwołujący zatrudniony był na stanowisku cieśla na wysokości, cieśla /spawacz), od 23.10.1985r. do 31.08.1992r. (cieśla, monterzysta na wysokości, spawacz), od 23.09.1992r. do 11.10.1992r. (cieśla, cieśla /spawacz), od 27.10.1992r. do 16.06.1994r. (cieśla, cieśla /spawacz),, od 18.06.1994r. do 19.07.1995r. (cieśla, cieśla /spawacz), i od 22.07.1995r. do 31.10.1998r. (cieśla, cieśla /spawacz).

Zdaniem Sadu Apelacyjnego przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe dało podstawę aby twierdzić ,że przez cały okres objęty sporem odwołujący pracował jako cieśla wykonujący pracę na wysokości oraz jako spawacz.

Jak to wynika zarówno z dokumentacji zawartej w aktach osobowych K. P. ,jak i z zeznań słuchanych w sprawie świadków i samego odwołującego ,do jego obowiązków należało wykonywanie rusztowań, szalowanie ścian i stropów. Spawał też różnego rodzaju elementy i konstrukcje oraz rusztowania.

Prace ciesielskie były pracami pomocniczymi przy montażu urządzeń i konstrukcji metalowych (ówczesne rusztowania miałyby np.: podesty drewniane, co do dziś jest stosowane), a niewątpliwie takimi są konstrukcje elektrowni i dużych hal zakładów przemysłowych, które wykonywali cieśle, spawacze i monterzy (...).

Zdaniem sądu odwoławczego nie ulega wątpliwości, że w całym spornym okresie odwołujący wykonując pracę cieśli zatrudniony był jako **cieśla na wysokości** ,a takie stanowisko wymienione zostało w zarządzeniu resortowym tj. Zarządzeniu Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983r. (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 6 grudnia 1983r.. Nr 3 poz.6-8) Wykaz A dział V pkt ust.3.

Należy podkreślić i zauważyć, że zarządzenia resortowe zawierają uszczegółowienie stanowisk pracy wymienionych w wykazie A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Uwzględniając specyfikę danej branży, w połączeniu z regulacją zawartą w powołanym wyżej rozporządzeniu, stanowią właściwą podstawę do ustalenia, czy dany pracownik wykonywał pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, czy też nie.

Cytowana wyżej regulacja rozwijała zapis zawarty w ww. rozporządzeniu RM wskazując, że praca cieśli wykonywana na wysokości jest jedną z prac wymienionych, jako praca w warunkach szczególnych, w dziale V (prace w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych) i punkcie 5 (prace przy montażu konstrukcji stalowych na wysokości).

Tym samym bezcelowe były dywagacje w przedmiocie tego, czy odwołujący jako cieśla na wysokości miał do czynienia wyłącznie z metalowymi konstrukcjami czy też nie. O tym , z jakim najczęściej materiałem miał tam do czynienia najdobitniej świadczy sama nazwa zajmowanego stanowiska. Wykonywanie przez niego na wysokości drewnianych szalunków zalewanych następnie betonem konstrukcji stalowych w postaci balkonów, stropów, dźwigarów, czy też innych elementów konstrukcyjnych ,bez wątpienia jest pracą w warunkach szczególnych, wskazaną ww. regulacjach prawnych.

Należy podkreślić, że już od początku zatrudnienia w okresie objętym sporem, odwołujący przechodząc niezbędne w jego pracy badania okresowe, oceniany był jako wykonujący zawód cieśli na wysokości.

I tak pierwsze takie skierowanie otrzymał w dniu 16.07.1977r. Następnie, na badanie lekarskie, czy jest zdolny do pracy w charakterze cieśli na wysokości, według dokumentacji zawartej w jego aktach osobowych, był kierowany m.in. 26.11.1980r., 20.09.1990r. czy 24 lipca 1998 r. Ten bezsporny fakt, oprócz spójnych i przekonywujących zeznań świadków i samego odwołującego, w pełni potwierdza, że odwołujący w całym spornym okresie taką właśnie pracę wykonywał. Znamiennym jest również, że ulegając wypadkowi przy pracy (w dniu 13 lutego 1986r.) odwołujący właśnie taką pracę wykonywał. W uwagach komisji ustalającej przyczynę wypadku mowa była bowiem o potrzebie przypinania się pasami przy pracy na rusztowaniach.

Jak to już wyżej wskazywano, w tym stanie rzeczy nie było konieczności badania, jakie rusztowania czy konstrukcje stawiał odwołujący. Nie mają zatem znaczenia zarzuty organu rentowego, że odwołujący stawiał drewniane konstrukcje, wykonywał szalunki z desek i był w brygadzie cieśli. Trzeba jedynie dodać i podkreślić, że był cieślą pracującym na wysokości, a samo wykonywanie pracy na takim stanowisku wystarcza do uznania, że pracował w warunkach szczególnych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego bezprzedmiotowe są również podnoszone przez organ rentowy zarzuty, że odwołujący wykonywał również prace na poziomie zero. Racje ma bowiem apelujący, że były to jedynie niezbędne prace przygotowawcze, czy to na użytek wykonywanych, jako reguła, prac ciesielskich na wysokości, czy to czynności związanych z pracą spawacza. Ta ostatnia praca, wymieniona w wykazie A dziale XIV pod pozycją 12 jako „prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym i atomowodorowym”, jest zresztą kwalifikowana jako praca w warunkach szczególnych niezależnie od tego, czy jest wykonywana na wysokości czy też nie.

Podobnie jak dla odwołującego, również dla sądu odwoławczego oczywistym jest, że praktycznie każda praca wykonywana, co do zasady na wysokości, nie może obyć się bez krótszych czy dłuższych prac pomocniczych i przygotowawczych, wykonywanych również na poziomie zerowym. Ta okoliczność, podobnie jak się to ma w odniesieniu do czynności przygotowawczych wykonywanych przez spawacza, w żadnym razie nie może stanowić podstawy skutecznego zakwestionowania elementu stałości i pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, w odniesieniu do wykonywanej pracy podstawowej.

Należy przypomnieć, że w tym duchu wielokrotnie wypowiadał się Sąd Najwyższy (patrz np. wyrok z dnia 21 kwietnia 2015 r. sygn. akt I UK 336/14). W orzeczeniu tym stwierdzono, że dokonując oceny warunku stałej pracy na stanowisku wymienionym w załączniku do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., należy mieć na uwadze również czynności przygotowawcze, które wiążą się z wykonaniem danej pracy (procesem technologicznym).

Pozwany na uzasadnienie swojego stanowiska nietrafnie przywołuje postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2008 r. w sprawie II UK 133/08. Stwierdzono w nim m.in., że: „nie jest dopuszczalne uwzględnianie przy ustaleniu okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika.”

Należy jednak przypomnieć, że od tej reguły istnieją odstępstwa.

Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycją załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653; dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022 oraz z dnia 11 marca 2009 r. II UK 243/08 i tam powołane wcześniejsze orzecznictwo).

Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia ,mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008, I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 oraz z dnia 22 kwietnia 2009 r., II UK 333/08, LEX nr 1001310).

Zdaniem sądu odwoławczego ,w przypadku odwołującego ,mamy do czynienia z sytuacją , kiedy z jednej strony - czynności podejmowane na zerowym poziomie , w szczególności czynności przygotowawcze , stanowiły integralną część prac ciesielskich wykonywanych na wysokości ,bądź też prac związanych z przygotowaniem spawania, a z drugiej- w stosunku do pracy podstawowej , trwały krótko. Wynika to zarówno ze spójnych i wiarygodnych zeznań świadków jak i z charakteru pracy wykonywanej przez odwołującego – ciesielki na wysokości czy też pracy spawacza.

Również w przywołanym przez pozwanego wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2008r.w sprawie II UK 306/07 stwierdzono z jednej strony , że wykonywanie również innej ,niż wymieniona w wykazie ,pracy w ramach czasu pracy, uniemożliwia zaliczenie danego okresu jako okresu pracy w szczególnych warunkach.

Z drugiej zaś strony zaznaczono, że nie chodzi o sytuację, w której owe inne czynności stanowią konieczny element całego zadania świadczonego w ramach pracy w szczególnych warunkach (czynności przygotowawcze, kończące, immanentnie związane z całym zadaniem, np. przygotowanie warsztatu pracy, materiałów, itp.)”.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wszystkie wykonywane przez odwołującego czynności w ramach jego obowiązków pracowniczych w okresie objętym sporem stanowiły integralną część większej całości, dającej się zakwalifikować do pracy wymienionej w dziale V, poz. 5, bądź w dziale XIV pod pozycją 12 wykazu A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Tym samym odwołujący ,legitymując się okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych, spełnił wszystkie przesłanki niezbędne do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku.

Uwzględniając powyższe rozważania, na podstawie art.386 § 1 k.p.c. ,Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 i poprzedzając go decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującemu K. P. prawo do emerytury od dnia 9 sierpnia 2017r..

W tej sytuacji zmianie musiało ulec rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przed sądem I instancji, o czym orzeczono w pkt 2 wyroku w oparciu o art. 98 k.p.c. ,art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U.2015.1804) w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Orzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego zawarte w punkcie 3 wyroku znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 98 i art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 9 ust.2 w zw. z § 10 ust.1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U.2015.1804) w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

sędzia Roman Walewski